

כפרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

קונטרס

י"א ניסן-תשמ"ז

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

הוצאה שלושית

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ותשע לבריאה
שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

פתח דבר

לקראת יום הבהיר י"א ניסן, יום הולדת השמונים וחמש לכ"ק אדמו"ר שליט"א, לאורך ימים ושנים טובות, ולקראת חג הפסח הבעל"ט - הננו מוציאים לאור, ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, את המאמר ד"ה כימי צאתך מארץ מצרים גו', שנאמר בהתוועדות די"א ניסן ה'תשמ"ב, שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

מערכת „אוצר החסידים”

יוד ניסן, תהא זו שנת משיח
ברוקלין, נ"י.

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' יחזקאל הלוי
בן הרה"ח ר' חיים בנימין הלוי ע"ה

בראד

נפטר ביום א' דחג הפסח, ט"ו ניסן ה'תשס"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת טייבעל תחי' בראד
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י בני משפחתם שיחיו

הוכן לדפוס ע"י

יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

דפי המאמר

באדיבות "וועד להפצת שיחות"

בס"ד. י"א ניסן ה'תשמ"ב

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאותי, וידוע דיוק הזהר² בזה [הובא בדרושי רבותינו נשיאינו³] במ"ש כימי לשון רבים, והרי יצי"מ היתה ביום אחד, וכן בזכירת יצי"מ כתיב⁴ זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, ולמה נאמר כימי לשון רבים. וגם צלה"ב בתוכן הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, דפירוש הפשוט בזה הוא שהגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו ממש ע"י משיח צדקנו תהי' באופן של אראנו נפלאות כמו שהיתה הגאולה דיצי"מ, ואינו מובן, הרי מבואר בכו"כ פסוקים ומאמרי רז"ל⁵ שדוקא הגאולה העתידה תהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות משא"כ הגאולה דיצי"מ, הרי שהגאולה העתידה תהי' נעלית הרבה יותר מהגאולה דיצי"מ, שלכן לפי דיעה אחת אין מזכירין יצי"מ לימות המשיח, וגם להדיעה שמזכירין יצי"מ לימות המשיח צריך על זה לימוד מיוחד, ומהו אומרו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהעילוי דגאולה העתידה היא מה שגם אז יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' ביצי"מ. ויתירה מזו, דמלשון הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות משמע שהנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים הם ההתחלה והשרש גם על הנפלאות שיהיו בגאולה העתידה, דמזה מובן שיש מעלה בהגאולה דיצי"מ על גאולה העתידה.

ב) ונקודת הביאור בזה, שבפסוק זה (כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות) יש שני פירושים. פירוש א, שגאולה העתידה תהי' כהגאולה דיצי"מ, שגם אז יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' בהגאולה דיצי"מ. ופירוש ב', שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהיו

(1) מיכה ז, טו.

(2) ח"א בהשמטות רסא, ב. ח"ג קעו, א.

(3) אוה"ת נ"ך עה"פ ס"ג וס"ז (ע' תפוח-תפוז). ד"ה כימי צאתך תש"ח בתחלתו (סה"מ

תש"ח ע' 159).

(4) בא יג, ג. ראה טו, ג.

(5) ירמ" טו, יד-טו. ישעי' מג, יח-יט. ברכות יב, סע"ב ואילך. תוד"ה ה"ג ונאמר -

פסחים קטז, ב (ממכילתא עה"פ בשלה טו, א). ובכ"מ. וראה בארוכה ד"ה כי בחפזון תש"ח בתחלתו (סה"מ שם ע' 151-152).

(6) ברכות שם.

נפלאות גם בערך הנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים. והיינו, דהגם שבכללות הנפלאות דגאולה העתידה הן דומות להנפלאות דגאולת מצרים (כפירוש הפשוט), אעפ"כ, יהי יתרון בהנפלאות דלעתיד, ועד שיהיו נפלאות גם בערך הנפלאות דיצי"מ. וביאור מעלת הנפלאות דלע"ל על הנפלאות דיצי"מ בלשון הקבלה, הנה ידוע⁸ שביצי"מ הוצרך להוציא את ישראל ממ"ט שערים דלעו"ז. דזהו מה שמיד לאחר היציאה ממצרים מתחילים ימי ספירת העומר, שבכל יום מימי הספירה יוצאים משער אחד דלעו"ז. וזה (היציאה משערים דלעו"ז) הי' ע"י המשכת חמישים שערי בינה. ולכן הוזכר בתורה ענין יצי"מ נ' פעמים כנגד נ' שערי בינה. והנה ידוע שבנ' שערי בינה יש כמה דרגות¹⁰. נ' שערי בינה כמו שנמשכים במלכות, והוא מה שמסטר דיובלא (בינה) נמשכים במלכות¹¹. ולמעלה יותר, הנ' שערי בינה כמו שהם במקומם, בבינה. ולמעלה יותר, כמו שהם כלולים בשער הנ', בבחינת הכתר (ובכתר גופא – בבחינת עתיק). וזהו מה שהגילויים דלע"ל יהיו נפלאות גם בערך הנפלאות דיצי"מ, כי נ' שערי בינה שנמשכו ביצי"מ הם השערים דבחינת בינה (וזה גופא, כמו שנמשכים ע"י בחינת המלכות), משא"כ לע"ל תהי' המשכת הנ' שערי בינה כמו שהם בכתר¹². ולא עוד אלא שבכתר גופא תהי' או ההמשכה מבחינת עתיק, ובעתיק גופא מבחינת פנימיות עתיק¹². וכמ"ש במשיח¹³ הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, דמאד (זה דכתיב גבי משיח) הוא בחינת פנימיות עתיק¹⁴, ובלשון הפע"ח¹⁵, שכל ההמשכות עכשיו הם רק מבחינת היצוניות עתיק ולע"ל תהי' המשכת וגילוי בחינת פנימיות עתיק. אלא שאעפ"כ מדמה הכתוב הנפלאות שיהיו בגאולה העתידה להנפלאות שהיו ביצי"מ, וכפירוש הפשוט בכתוב שבגאולה העתידה יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' בימי צאתך מארץ מצרים, כי גם

(7) ראה גם פע"ח שער חג המצות פ"ז ד"ה מהר"י ז"ל, הובא באוה"ת שם ס"ח.

(8) ז"ח ר"פ יתרו. וראה גם תקו"ז תל"ב.

(9) פרדס שיי"ג (שער השערים) פ"א. וראה גם ניצוצי זהר לז"ח שם (במילואים) – קכד,

סע"ב ואילך.

(10) ראה אוה"ת שם ס"ג.

(11) מק"מ לח"ב מ, ב. הובא באוה"ת בא ע' רפב.

(12) אוה"ת נ"ך שם.

(13) ישע"י נב, יג.

(14) לקו"ת שה"ש בסופו (נא, סע"ב ואילך). ביאוה"ז וישב כג, א-ב.

(15) שער הק"ש פט"ו. וראה גם לקו"ת שם.

כימי צאתך מאמ"צ, תשמ"ב

ביצי"מ היו גילויים הכי נעלים, וכמבואר בהמשך תער"ב¹⁶ בפירוש נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו¹⁷, שבכבודו ובעצמו הם דרגות הכי נעלות. אלא שביצי"מ ה' הגילוי דבחינה זו ע"י ההתלבשות בבחינת מלכות, ופסח ה' על הפתח¹⁸, דפתח הוא בחינת המלכות¹⁹, ולע"ל יהי' זה בגילוי בלי שום לבוש כמ"ש²⁰ ולא יכנף עוד מוריך.

ג) אמנם עפ"ז צלה"ב מ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, מדוע מדמה הכתוב הנפלאות דגאולה העתידה להנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים. וביותר אינו מובן²¹ לפי הדיעה שמוכרין יצי"מ גם לימות המשיח, דלכאורה, מכיון שהגילויים דלע"ל יהיו נעלים הרבה יותר מהגילויים שהיו ביצי"מ, למה יזכירו יצי"מ גם אז. וידוע הביאור בזה (כמ"ש בד"ה כימי צאתך לכ"ק מו"ח אדמו"ר²²), דבגאולת מצרים נתחדש כללות ענין הגאולה ונפתח הצינור על כל הגאולות (מהגלויות, שלאחרי גלות מצרים), גם על גאולה העתידה, הגם שתהי' גאולה נעלית יותר. וע"ד הידוע שיצי"מ היתה הכנה למתן תורה, כמ"ש²³ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, דהגם שעיקר ענין הגאולה והחירות ה' בשעת מ"ת דוקא, כי מכיון שלפני מ"ת היתה עדיין הגזירה דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים²⁴, הרי מובן שעד מ"ת (גם לאחרי יצי"מ) לא היתה עדיין אמיתית הגאולה והחירות דתחתונים, ואעפ"כ, בעת הגאולה דיצי"מ ניתן הכח גם על הגאולה (ביטול הגזירה) שנעשה במ"ת, הנה עד"ז הוא גם כנוגע לגאולה העתידה, שבהגאולה דיצי"מ ניתן הכח גם על גאולה

16 ח"ב ע' תתקכד. וראה גם סה"מ תער"ב - תרע"ו ע' סו.

17 הגש"פ פיסקא „ויוציאנו" ופיסקא „מצה זו".

18 בא יב, כג.

19 זח"ב לו, סע"א. לקו"ת שה"ש טו, א. ד"ה כימי צאתך תש"ח פ"א (סה"מ תש"ח

ע' 164). ובכ"מ.

20 ישע"י ל, כ. וראה תניא פל"ו (מו, א). ד"ה כי בחפזון הנ"ל שם.

21 רד"ה כימי צאתך הנ"ל.

22 הנ"ל - פ"ב (סה"מ שם ע' 164).

23 שמות ג, יב. וראה פרש"י עה"פ (משמור"ר פ"ג, ד).

24 שמור"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

העתידה, מכיון שבשעת מ"ת הי' כבר מעין הגילוי דלע"ל²⁵, אלא שבשעת מ"ת הי' הגילוי רק לפי שעה ולע"ל יהי' הגילוי באופן תמידי ונצחי, כי הגילוי אז יהי' לא רק מצד מלמעלה כבשעת מ"ת, אלא גם מצד המטה²⁶, כי הנבראים יהיו אז בתכלית הבירור והזיכוך והיו כלים לגילוי אלקות, להשיג דעת בוראם כפי כח האדם²⁷, וזה נעשה אתר שלים²⁸ להשראת אוא"ס שלמעלה מכה האדם.

ד) **יְזַהֵר** ג"כ מ"ש כימי צאתך מארץ מצרים, ימי לשון רבים, דכל הימים מימי גאולה הראשונה מגלות מצרים עד הגאולה העתידה בב"א הם ימי צאתך מארץ מצרים, כמבואר בהמאמר שם²⁹. והיינו, דמה שביצי"מ נפתח הצינור גם על הגאולה העתידה, הסדר בזה הוא, שבכל יום ויום (מעט יצי"מ עד גאולה העתידה) נעשה ענין יציאת מצרים באופן נעלה יותר, ועד לתכלית העילוי בזה בגאולה העתידה. והענין הוא, דהנה ארוז³⁰ בכל דור ודור וכל יום ויום³¹ חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום³¹ ממצרים. דבכל יום ויום צריך להיות היציאה ממצרים, ובפרט בשעת ק"ש, כמ"ש אדה"ו³² דמה שתיקנו פ' יציאת מצרים בשעת ק"ש דוקא הוא מפני שהן (ק"ש ויצי"מ) דבר אחד, וענין זה (שבק"ש צ"ל העבודה דיצי"מ) הוא גם בק"ש של ערבית, וכמ"ש הרמב"ם³³ דמה שקורין פרשת יציאת גם בק"ש של ערבית, אע"פ שאין מצות יציאת נוהגת בלילה, הוא מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים. וזהו כימי צאתך מארץ מצרים, ימי לשון רבים, אף שיצי"מ היתה ביום אחד, כי ע"י שמזכירין בכל יום יצי"מ (שהיתה בפעם הראשונה, ביום אחד) הנה עי"ז נעשה ימי צאתך מארץ מצרים ימי לשון רבים, שבכל יום ויום יוצאים ממצרים וגבולים נעלים יותר, און מען שטעלט זיך אַוועק במצב

25) תניא שם.

26) המשך תער"ב ח"ב ע' תתקל-תתקלא.

27) לשון הרמב"ם הל' מלכים בסופן.

28) ראה זח"ג, צ, ב. לקו"ת שה"ש כד, סע"א ואילך.

29) רפ"ב.

30) פסחים קטז, ב (במשנה).

31) הוספת (ביאור) אדה"ו בתניא רפמ"ז. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים וכו' (קה"ת

ה'תשמ"ו ואילך) ע' תריח בשוה"ג.

32) בתניא שם (בסוף הפרק).

33) הל' ק"ש פ"א ה"ג. וראה שיחת י"א ניסן ואחש"פ ה'תשמ"ב.

של ופרצת למעלה ממדידה והגבלה, ועד שבאים לופרצת בתכלית השלימות בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו דכתיב ב"י³⁴ עלה הפורץ לפניהם. דזהו מה שמשיח הוא בן דוד, וגם הסימן על משיח הוא שהוא הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כו' ולוחם מלחמות ה'³⁵, דדוד הוא מבני פריץ³⁶ דכתיב ב"י³⁷ מה פרצת עליך פריץ, פריצת כל הגדרים והמדידות וההגבלות.

ה) **והנה** סדר זה דגאולה [שמתחיל מיצי"מ כפשוטה, ועד שבאים ע"י העבודה דזכירת יצי"מ בכל יום ויום. דהנה בתחלת היום קודם התפלה הפורץ לפנינו] יש דוגמתו בכל יום ויום. דהנה בתחלת היום קודם התפלה נמצא האדם במצרים, בהמיצרים והגבולים של הגוף, וכמ"ש³⁸ חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא, אל תקרי במה אלא במה, שבתחלת היום הנשמה היא רק באפו ואינה מתפשטת בהגוף ולכן הוא נחשב אז כמו במה, שהוא תוקף המיצרים והגבולים דחומריות הגוף. ולכן תחלת העבודה היא בבחינת אתכפיא, שהוא מתגבר על חומריות הגוף ונה"ב ועל הלעו"ז, ועד שפועל שגם הגוף ונה"ב יענו אמן בעל כרחן ויסייעו לעבוד את ה', אבל גם זה הוא רק בדרך אתכפיא³⁹. ועד שאח"כ הוא בא לבחינת אתהפכא, ובוה גופא הוא בתחלה באופן דולבי חלל בקרב⁴⁰, ואח"כ הוא מגיע לואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך בשני יצריך⁴¹, שגם היצה"ר גופא נהפך לטוב, בדוגמת תשובה שלימה (תשובה מאהבה) שזדונות נעשים כזכיות⁴² ועד שנעשים לזכיות ממש. דשני ענינים אלו שבכל יום (אתכפיא ואתהפכא) הם בדוגמת הגאולה דיצי"מ וגאולה העתידה. דביצי"מ כתיב כי ברח העם⁴³, שהרע הי' בתקפו והוצרכו

34) מיכה ב, יג. אגדת בראשית ספס"ד. וראה גם ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י לשם.

35) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

36) רות ד, יח ואילך.

37) וישב לה, כט.

38) ישע"י ב, כב. ברכות יד, א. וראה המשך תער"ב ח"ב פש"ס. פשצ"א. ד"ה לכה

דודי תרפ"ט פ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א כא, סע"א ואילך).

39) להעיר מתניא פל"ה (מה, א).

40) תהלים קט, כב. ברכות סא, ב. תניא פ"א (ה, ב).

41) ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ. וראה ירושלמי ברכות

ספ"ט.

42) יומא פו, ב.

43) בשלח יד, ה.

לברוח מהרע⁴⁴, בחינת אתכפיא. ולע"ל יהי' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁴⁵ (דוגמת ולבי חלל בקרבי), ויתירה מזו שגם הרע גופא יהפך לטוב (בדוגמת בכל לבבך בשני יצריך), וכמ"ש⁴⁶ אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד, שגם העמים גופא יהפכו לעבדו ית', ועמדו זרים ורעו צאנכם⁴⁷. ועד"ז יהי' גם בבעלי חיים, והשבתי חי' רעה מן הארץ, משביתן שלא יזיקו⁴⁸, דהגם שגם אז תהי' המציאות דחיות רעות מ"מ לא יזיקו, ולא עוד אלא שיהיו מסייעים ומשמישים לעבודת ה', וכמ"ש⁴⁹ וגר זאב עם כבש גו' וארי' כבקר גו', שיהי' תועלת מהזאב כמו מכבש ומהארי' כמו מבקר, ועד שגם הנחש (פתן, צפעוני⁵⁰) יהי' שמש גדול⁵¹, דלא רק שגם הנחש ישמש לעבודת ה', אלא יתירה מזו, שהשימוש שלו יהי' באופן דגדלות, שמש גדול.

ו) **והנה** אף שבחינת אתהפכא היא, בכללות, נעלית הרבה יותר מבחינת אתכפיא, אעפ"כ יש גם מעלה בבחינת אתכפיא לגבי בחינת אתהפכא⁵². וכמובן ממ"ש בתניא⁵³ דענין עובד אלקים הוא דוקא כשהוא כופה ומשנה הטבע שלו, ומעלה זו אינה בצדיק גמור. וע"י העבודה דאתכפיא דוקא אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁵⁴, המשכת וגילוי אור שבבחינת רוממות⁵⁵, וכמבואר בארוכה בההמשך דיום ההילולא⁵⁶ משל על זה ממלך בו"ד שבשביל נצחון המלחמה הוא מבזבז את כל אוצרותיו, דבשנים כתיקונן הנה לא רק שאינו משתמש בהם לשום דבר אלא שהם כמוסים וחתומים מעין כל רואה, ודוקא בעת

(44) תניא פל"א (מ, ב).

(45) זכרי' יג, ב.

(46) צפני' ג, ט.

(47) ישעי' סא, ה.

(48) בחוקתי כו, ב. תו"כ עה"פ (דעת ר"ש).

(49) ישעי' יא, ו"ה. הובא בתו"כ שם.

(50) ישעי' שם, ח.

(51) סנהדרין נט, ב.

(52) תו"א ויקהל פט, ג"ד. קיד, ד.

(53) פט"ו - הובא בתו"א שם קיד, ד.

(54) ראה זח"ב קכה, ב. תניא פכ"ז (לד, א). תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת ר"פ פקודי.

חוקת סה, ב.

(55) תו"א שם פט, ג.

(56) המשך באתי לגני ה'ש"ית פי"א.

כימי צאתך מאמ"צ, תשמ"ב

המלחמה הנה לא רק שהוא פותח את כל האוצרות, אלא יתירה מזו שהוא מבזבז אותם בלי שום מדידה והגבלה ונותן אותם לאנשי החיל בכדי לנצח את המלחמה. והדוגמא מזה למעלה, שיש בחינת אוצר שכמוס וחתום מעין כל רואה, עיין לא ראתה אלקים זולתך⁵⁷, ובכדי לנצח את המלחמה עם היצר, העבודה דאתכפיא, נותנים גם אוצר זה, ובאופן של בזבוז, ונתינת האוצר היא לאנשי החיל הפשוטים דוקא, דלהיות שעבודתם היא במס"נ למעלה ממדידת והגבלת השכל לכן גם נתינת האוצר להם היא באופן דבזבוז למעלה מכל מדידה והגבלה.

ועפ"ז יובן מה שיזכירו יצי"מ גם לע"ל, אף שהגילויים דלע"ל הם נעלים יותר (נפלאות) מהגילויים שהיו ביצי"מ, כי מכיון שהמשכת בחינת האוצר הוא דוקא בשביל נצחון המלחמה, ולע"ל לא תהי' שום מלחמה עם היצר שהרי ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, לכן, יזכירו יצי"מ גם אז, בכדי שהי' גם המעלה שבאתכפיא, המשכת בחינת האוצר. וגם המשכה זו תהי' אז בתכלית הגילוי (ככל הענינים דלעתיד), ולא יכנף עוד מוריך.

ז) וזהו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שבגאולה העתידה יהיו ב' המעלות, המעלה דאתכפיא, כימי צאתך מארץ מצרים, והמעלה דאתהפכא, אראנו נפלאות. דע"י מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות⁵⁸, שכללות העבודה דזמן הגלות היא באופן דמס"נ למעלה ממדוה"ג⁵⁹, שהרי בזמן הגלות ובפרט בעקבתא דמשיחא יש מונעים ומעכבים וריבוי נסיונות, ועד להנסיון דלא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עלי⁶⁰, ואעפ"כ אין מתחשבים עם כל המניעות, ולומדים תורה ומקיימים מצוות בלי כל חשבונות, ועד שאפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימו⁶¹, דלא רק שהם מקיימים מצוות אלא שהם מלאים מצוות, הנה עי"ז יוצאים מהגלות ברכוש גדול של מצוות ורכוש גדול של תורה

57) ישע"י סד, ג. ברכות לד, ב. סנהדרין צט, א.

58) תניא רפ"ז.

59) ראה בארוכה סה"מ עטר"ת ע' תסד. ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא תרפ"ה פ"ב

ואילך (סה"מ קונטרסים ח"ג ע' קכא ואילך).

60) רמ"א או"ח ס"א ס"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ג. מהדו"ב שם ס"א.

61) חגיגה בסופה. עירובין יט, ב.

[דגם ת"ת היא מצוה, ואדרבא, היא שקולה כנגד כל המצוות⁶²], ומכיון שזה (הרכוש גדול דתומ"צ) מוסיף בהזכות הרי זה מוסיף זירוז גם בהאחישנה⁶³, ובאופן דוארו עם ענני שמיא⁶⁴, שבקרוב ממש תהי' הגאולה האמיתית והשלימה, ובאופן דכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות היינו שיהיו ב' המעלות. דמכיון שהגאולה היא ע"י מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות, ובפרט בעקבתא דמשיחא, לכן תהי' כימי צאתך מארץ מצרים, המעלה דאתכפיא, ויחד עם זה יהי' גם אראנו נפלאות, נפלאות גם בערך הנפלאות (אותות ומופתים) שהיו ביצי"מ, כולל גם הנפלאות שהיו בעת קרי"ס, דהגם שבקרי"ס היו גילויים נעלים ביותר, דכאו"א מראה באצבעו ואומר זה א"לי ואנוה⁶⁵, ועד שראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים⁶⁶, הנה כל זה הי' על הים, מלובש בבחינת מלכות⁶⁷ [ובדוגמת הגילוי דיצי"מ (לפני קי"ס) שהי' על הפתח], וגם הגילוי דקי"ס הי' רק לפי שעה, כי הגילוי אז הי' מצד מלמעלה והמטה לא הי' כלי לזה, דבכללות הוא ענין אתכפיא ולא אתהפכא [בדוגמת יצי"מ שהיתה באופן דכי ברח העם]. מכיון שזה לא בא מצד עבודת המטה. אמנם לע"ל יהי' אראנו נפלאות, נפלאות גם בערך הנפלאות שהיו ביצי"מ וקרי"ס, שהגילוי יהי' בלי שום לבוש וגם מצד המטה, ויחד עם זה יהי' גם המעלה דכימי צאתך מארץ מצרים, במהרה בימינו ממש, בביאת משיח צדקנו.

62 הלכות ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ב. וש"נ.

63 סנהדרין צח, א.

64 דניאל ז, יג. סנהדרין שם.

65 בשלח טו, ב. פרש"י עה"פ. שמו"ר ספכ"ג.

66 מכילתא ופרש"י עה"פ.

67 ד"ה כי בחפוון תש"ח ספ"א. ובכ"מ.

not come about as a result of Divine service within this material realm.

In the Era of the Redemption, however, “I will show [the people] wonders”: miracles that will be considered wondrous even when compared with the miracles of the exodus and the Splitting of the Red Sea. For the revelation will not be en clothed in any medium, and it will come about as a result of Divine service within this material realm. Moreover, it will also possess the advantage of “As in the days of your exodus from Egypt,” [the Divine service of *iskafia*]. May this take place speedily, in our days, with the coming of *Mashiach*.

bringing about the time when “he [*Mashiach*] will come with the clouds of heaven.”⁷⁴

In the very near future, the true and complete Redemption will come. And then, “As in the days of your exodus from Egypt, I will show [the people] wonders.” For the positive dimensions of both services, [*iskafia* and *ishopcha*,] will be manifest. Since the Redemption will be brought about by our Divine service in the era of exile, and in particular, in *ikvesa diMeshicha*, it will possess the advantage of *iskafia* as alluded to by the phrase “As in the days of your exodus from Egypt.”

And yet, [we will also merit that] “I will show [the people] wonders,” miracles that will be considered wondrous even when compared with the miracles that accompanied the exile. This includes also the miracles that accompanied the Splitting of the Sea. The Splitting of the Sea was accompanied by miracles of a most wondrous nature. Every Jew was able to point with his finger and say:⁷⁵ “This is my G-d and I will glorify Him.” And “At the sea, even a maid servant witnessed revelations that surpassed [those granted to] the greatest of the prophets.”

Nevertheless, this was “at the sea,” i.e., encllothed in the attribute of *Malchus*,⁷⁶ {[as explained above] with regard to the revelations of the exodus (which preceded the Splitting of the Sea) which were associated with “the entrance,” [another analogy for *Malchus*].⁷⁷}

Moreover, the revelations of the Splitting of the Sea were of a temporary nature. For the revelation came about as a result [of G-d’s] initiative and the material world was not [prepared to serve] as a medium for it. In general, [when compared with our personal Divine service, such revelations are described as] *iskafia* and not *ishopcha* (as explained with regard to the exodus in the context of the verse “the nation fled”⁷⁸), for the revelations did

74. *Daniel* 7:13; see *Sanhedrin*, *loc. cit.*

75. *Shmos* 15:2; see *Rashi’s* commentary to the verse, and the interpretation of *Shmos Rabbah*, the conclusion of ch. 23.

76. See the *maamar* entitled *Ki BiChipazon*, 5708, sec. 1.

77. [See sec. II.]

78. [See sec. V.]

Egypt will be recalled, so that [our Divine service] will also possess the quality of *iskafia*. (As is true with regard to all the other matters, in the Era of the Redemption,) this Divine influence will reach consummate revelation; “Your Master will no longer conceal Himself.”

VI On this basis, we can understand the verse: “As in the days of your exodus from Egypt, I will show [the people] wonders.” The Future Redemption will be characterized by two positive thrusts: the quality of *iskafia*, “as in the days of your exodus from Egypt,” and the quality of *ishopcha*, “I will show [the people] wonders.”

[This will be brought about by] “our deeds and Divine service in the era of exile.”⁶⁷ For in general, our Divine service in the era of exile is characterized by *mesirus nefesh*, which transcends all limits and bounds.⁶⁸ In the era of exile, and particularly, in the era of *ikvesa diMeshicha* — the time when *Mashiach*’s approaching footsteps can be heard — there are hurdles, obstacles, and a multitude of challenges, including the challenge of “not being embarrassed when confronted by scoffers.”⁶⁹ And despite these challenges, the Jews study the Torah and observe the *mitzvos* without any consideration [of the difficulties]. Indeed, even “the empty ones among you are as filled with *mitzvos* as a pomegranate is with seeds.”⁷⁰ Not only do they observe the *mitzvos*, they are “filled with *mitzvos*.”

This Divine service will enable the Jews to leave the exile “with great wealth,”⁷¹ a great wealth of *mitzvos*, and a great wealth of Torah (for Torah study is also a *mitzvah*, indeed, it is equal to all the *mitzvos*⁷²).

The [Jews’] great wealth of Torah and *mitzvos* will increase their merit, and thus will hasten the coming of the Redemption,⁷³

67. *Tanya*, ch. 37.

68. See *Sefer HaMaamarim* 5679, p. 464; the *maamar* entitled *Ein HaKodesh Boruch Hu Ba*, 5685, ch. 2ff. (*Sefer HaMaamarim Kuntreisim*, Vol. III, p. 121ff.).

69. *Ramah*, *Orach Chayim* 1:1; *Shulchan Aruch HaRav* 1:3; *loc. cit.*, *Mahadura Basra*, 1:1.

70. The conclusion of tractate *Chagigah*; *Eruvin* 19b.

71. Cf. *Bereishis* 15:14.

72. *Shulchan Aruch HaRav*, *Hilchos Talmud Torah* 4:2, *et al.*

73. See *Sanhedrin* 98a.

It is the Divine service of *iskafia* alone which causes “the glory of the Holy One, blessed be He, to be revealed in all worlds,”⁶² drawing down a light which reveals G-d’s magnificence.⁶³ As explained in the series of *maamarim* entitled *Basi LeGani*,⁶⁴ this motif can be understood through an analogy of a mortal king who will squander his [most prized] treasures for the sake of victory in war. In ordinary times, not only are such treasures not used, but they are hidden from any eye. But during war, not only does [a king] open these treasure vaults, he squanders the treasures without curb or constraint, giving them to the simple soldiers so that they will be victorious in battle.⁶⁵

To focus on the analogue in the spiritual realms: There is a rung [that is described as G-d’s] treasure vault, which is hidden from any eye, [as indicated by the verse:]⁶⁶ “No eye saw, but Yours, O G-d.” In order to be victorious in the war against the *yetzer [hora]* through the service of *iskafia*, these treasures are also employed, and even squandered.

These treasures are given to the simple soldiers, because their Divine service is characterized by *mesirus nefesh* which transcends the boundaries and limits of intellect. For this reason, the treasure is “squandered” on them, without any curb or constraint.

Based on the above, we can appreciate why the exodus from Egypt will be remembered even in the Era of the Redemption, although the revelations of the Era of the Redemption will transcend the revelations (“wonders”) that characterized the exodus. The level of [G-d’s] treasure vault is drawn down for the sake of victory in the war. In the Era of the Redemption, [this will no longer be relevant,] because “I will cause the spirit of impurity to depart from the land.” Therefore, in order to draw down the level of [G-d’s] treasure vault [in] that Future era, the exodus from

62. See Zohar, Vol. II, p. 128b; *Tanya*, ch. 27 (p. 34a); *Torah Or, Vayakhel*, 89d; *Likkutei Torah*, beginning of *Parshas Pekudei*; *Chukas*, p. 65b.

63. *Torah Or, loc. cit.*, p. 89c.

64. The series of *maamarim* entitled *Basi LeGani*, 5710, ch. 11.

65. [Since the service of *iskafia* involves Divine service that runs contrary to a person’s individual nature, it evokes the manifestation of a Divine light whose revelation also runs contrary to nature.]

66. *Yeshayahu* 64:3. [Our translation of the verse reflects our Sages’ interpretation] *Berachos* 34b, *Sanhedrin* 99a, [and not the verse’s literal meaning.]

[we will merit fulfillment of the prophecy:]⁵² “Then I will make the nations pure of speech, that they all call on the name of G-d, to serve Him with a single purpose,” for even the gentile nations will serve G-d. [And it is written:]⁵³ “And foreigners will arise and pasture your sheep.”

[These developments will not be confined to the human kingdom, but] will also affect animals, [as it is written:]⁵⁴ “I shall remove wild beasts from the earth,” which is interpreted to mean:⁵⁵ “Their preying tendency will be removed.” In that Future era, wild animals will still exist, yet they will no longer cause harm. Indeed, they will become positive forces, used to assist Divine service, as indicated by the verse:⁵⁶ “A wolf will lie down with a lamb... and a lion will eat straw like cattle.” This means that we will be able to receive benefit from a wolf like we do from a lamb, and from a lion like we do from cattle. Even snakes ([also mentioned in the above prophecy,] “the python” and “the serpent”⁵⁷) will become “great facilitator[s].”⁵⁸ Not only will the snake provide us with assistance in our Divine service, that assistance will be “great,” earning him the title “great facilitator.”

VI Although in general, the level of *ishopcha* greatly surpasses the level of *iskafia*, there is also an advantage to *iskafia* over *ishopcha*.⁵⁹ This [is reflected in the discussion] in *Tanya*⁶⁰ [of the verse,⁶¹ “Then you shall... discern between... one who serves G-d, and one who serves Him not.”] The title “one who serves G-d” is given only to a person who must hold in check and change his nature. A totally righteous man does not possess the advantage [of this thrust of Divine service].

52. *Tzephaniah* 3:9.

53. *Yeshayahu* 61:5.

54. *Vayikra* 26:2.

55. See Rabbi Shimon's interpretation of the verse in *Toras Kohanim*.

56. *Yeshayahu* 11:6-7.

57. *Ibid.*, 11:8.

58. *Sanhedrin* 59b.

59. *Torah Or, Shmos* 89c,d; 114d.

60. *Tanya*, ch. 15.

61. [*Malachi* 3:18.]

At the beginning of the day, the soul is only “in [one’s] nostrils,” i.e., it has not spread out throughout the body. Therefore, the person is like an altar, the most powerful expression of the constraints and limits of the body’s material nature. Therefore, the first stage of Divine service is *iskafia*, subjugating and subordinating the material nature of the body and the animal soul, and overcoming them and the forces of evil to the extent that, against their natural tendency, even the body and the animal soul consent to serve G-d and assist in these efforts. All this, however, is still considered as *iskafia*.⁴⁴

Afterwards, the person proceeds to the level of *ishopcha*, transforming the animal soul. [This phase of service also proceeds in degrees.] He begins with the service of “My heart is vacant within me,”⁴⁵ [i.e., the *yetzer hora* does not exert any negative influence]. Then he proceeds to “love G-d, your L-rd, with all your heart,”⁴⁶ [interpreted by our Sages⁴⁷ to mean] “with both your inclinations,” that the *yetzer hora* itself becomes transformed into a positive [force]. To cite a parallel: complete *teshuvah*, i.e., *teshuvah* motivated by love, transforms sins into actual merits.⁴⁸

These two dimensions of our day-to-day Divine service (*iskafia* and *ishopcha*) reflect the two phases of the exodus from Egypt and the Future Redemption. With regard to the exodus from Egypt, it is written:⁴⁹ “That the nation fled.” [Why did the Jews flee? Not because of fear of the Egyptians,] but because the evil within themselves was still powerful, and it was necessary for them to flee from it.⁵⁰ [This parallels the service of] *iskafia*.

With regard to the Era of the Redemption, [it is written]:⁵¹ “And I will cause the spirit of impurity to depart from the land” (paralleling the rung “My heart is vacant within me”). Moreover,

44. See *Tanya*, ch. 35 (p. 45a).

45. *Tehillim* 109:22, as interpreted by *Berachos* 61b and *Tanya*, ch. 1 (p. 5b).

46. *Devarim* 6:5.

47. *Berachos* 54a (in the *Mishnah*), *Sifri* and *Rashi* to the above verse; see also the *Jerusalem Talmud*, *Berachos*, the conclusion of ch. 9.

48. *Yoma* 86b.

49. *Shmos* 14:5.

50. *Tanya*, ch. 31 (p. 40b).

51. *Zechariah* 13:2.

a stance which breaks through [all constraints], transcending entirely all limitations.

This will lead to the ultimate breakthrough, the coming of the true and complete Redemption led by *Mashiach*, of whom it is said:³⁷ “He who breaks through shall proceed before them.” This is also reflected in the fact that *Mashiach* will be a descendant of King David, and moreover, one of the signs [with which we will be able to identify] *Mashiach* is that he will “delve deeply into the study of the Torah and, like David, his ancestor, observe its *mitzvos*... and fight the wars of G-d.”³⁸ For David is a descendant of Peretz³⁹ of whom it is said:⁴⁰ “With what strength have you broken through!” alluding to the potential to break through all barriers, limitations, and constraints.

▼ This sequence of redemption (begins with the actual exodus from Egypt, [is reinforced by] the Divine service of remembering the exodus every day, and continues until the consummation of the redemption when “He who breaks through shall proceed before them”). [This sequence] is repeated [in microcosm] every day.

For at the beginning of the day, before prayer, a person is beset by constraints, the constraints and limitations of the body. In this vein, our Sages⁴¹ comment on the verse:⁴² “Separate yourselves from the man whose soul is in his nostrils. Of what importance is he?” Our Sages state: “Do not read ‘Of what importance is he?’ Read ‘He is considered as an altar.’”⁴³

37. *Michah* 2:13, *Aggadas Bereishis*, ch. 64; see also *Bereishis Rabbah* 85:14, and *Rashi's* commentary to *Michah*, *loc. cit.*

38. *Rambam*, *Mishneh Torah*, *Hilchos Melachim* 11:4.

39. *Rus* 4:18.

40. *Bereishis* 38:39.

41. *Berachos* 14a. See the series of *maamarim* entitled *BeShaah SheHikdimu*, 5672, Vol. II, secs. 360, 391, and the *maamar* entitled *Lechah Dodi*, 5689, sec. 3 (*Sefer HaMaamarim Kuntreisim*, Vol. I, p. 21a).

42. *Yeshayahu* 2:22. [Our translation follows the interpretation of the verse in the above sources. Within the context of the passage of *Yeshayahu*, it would be translated differently.]

43. [The Hebrew word “*bamah*,” literally “high place,” refers to an altar used to sacrifice to false divinities, or even to sacrifice to G-d, but in a manner which is forbidden.]

elevated [and complete] fashion, until its most consummate peaks which will be reached with the coming of the Future Redemption.

To explain: Our Sages state³¹ that “In each and every generation — and on each and every day³² — a person is obligated to see himself as if he left Egypt — that day.”³² For every day, a person must relive the exodus from Egypt. In particular, this applies while reciting the *Shema*, for as the Alter Rebbe explains in *Tanya*,³³ our Sages instituted the recollection of the exodus from Egypt³⁴ in the midst of the recitation of the *Shema* because the two (— the recitation of the *Shema* and the exodus from Egypt —) are [fundamentally] the same.³⁵

This concept (that the recitation of the *Shema* should reflect one’s Divine service in reliving the exodus) applies also with regard to the recitation of the *Shema* at night. As the *Rambam* explains,³⁶ we read the passage concerning *tzitzis* at night in the evening *Kerias Shema* — although the *mitzvah* of *tzitzis* does not apply at night — because it mentions the exodus from Egypt.

On this basis, we can understand the plural usage of the word “days” in the phrase “as in the days of your exodus from Egypt”: Although [the Jews] left Egypt in one day, through mentioning the exodus (that occurred originally in one day) every day, the exodus [becomes a continuous activity]. Every day becomes one of “the days of your exodus from Egypt.” For every day, we transcend more subtle and elevated constraints. Indeed, we adopt

31. *Pesachim* 116b.

32. This addition (explanation) was made by the Alter Rebbe in *Tanya*, ch. 47. Note the explanation in the note in the *Haggadah Shel Pesach Im Likkutei Taamim*, p. 618.

33. The conclusion of ch. 47.

34. [I.e., the mention of the exodus in the third paragraph of the *Shema* which speaks of the commandment to wear *tzitzis*.]

35. [I.e., the intent in the recitation of the *Shema* is to come to an all-encompassing love for G-d that surpasses one’s personal limits, an expression of *mesirus nefesh in potentia*. Similarly, Egypt is identified with the constraints that limit the expression of our G-dly natures. Indeed, the very Hebrew name for Egypt, *Mitzrayim*, relates to the word *meitzarim*, Hebrew for “boundary” or “limitation.” The spiritual counterpart of the exodus from Egypt is the transcendence of our boundaries and limitations. This is identical with the intent of the *Shema*.]

36. *Mishneh Torah*, *Hilchos Kerias Shema* 1:3; see *Sichos Yud-Alef Nissan* and *Acharon Shel Pesach*, 5742.

redemption (the nullification of the decree) that occurred at the time of the giving of the Torah.

This also applies with regard to the Future Redemption. For the redemption from Egypt also generated the potential for the Future Redemption, for the giving of the Torah was a microcosm of the Future Redemption.²⁶ Nevertheless, at the time of the giving of the Torah, this revelation was only temporary, while in the Era of the Redemption, this revelation will be continuous and timeless.

[The reason for this difference is that] at the time of the giving of the Torah, the revelation came from above alone, while [in the Era of the Redemption,] the revelation will also resound within the material world itself.²⁷ For [in that era,] the created beings will have reached a state of ultimate refinement and perfection, and they will be vessels for G-dliness. [Mankind will] grasp the knowledge of their Creator to the [full] extent of [our] mortal potential,²⁸ creating a “perfect place,”²⁹ for the manifestation of the *Or Ein Sof*, G-d’s infinite light, that transcends our mortal potential.

IV On this basis, [we can also resolve the question why the verse uses the plural form] “the days of your exodus from Egypt.” For the entire period beginning with the first redemption [the exodus] from Egypt, until the ultimate Redemption, may it come speedily, in our days, is “the days of your exodus from Egypt,” as explained in the *maamar* [of my revered father-in-law, the Rebbe].³⁰ For the manner in which the redemption from Egypt opened the way for the Future Redemption is that each and every day (from the time of the exodus from Egypt until the Future Redemption), the exodus from Egypt is realized in a more

26. *Tanya*, *loc. cit.*

27. The series of *maamarim* entitled *BeShaah SheHikdimu*, 5672, Vol. II, pp. 930-931.

28. *Rambam*, *Mishneh Torah*, the conclusion of *Hilchos Melachim*.

29. See *Zohar*, Vol. III, p. 90b, [which states that “the Holy One, blessed be He, will be manifest only in a *perfect place*.”] *Likkutei Torah*, *Shir HaShirim* 24a, [explains that because the material realm has been refined until it is “a perfect place,” the revelation of G-dliness combines the advantages of revelation from above and the refinement of the material plane].

30. The *maamar* entitled *Kimei Tzeischa* cited above, sec. 12.

intermediaries], as it is written:²⁰ “Your Master will no longer conceal Himself.”

III Nevertheless, [the question raised at the outset remains unanswered:] In the verse “As in the days of your exodus from Egypt, I will show [the people] wonders,” why are the miracles of the Future Redemption compared to the miracles of the exodus? In particular, this applies according to the opinion that the exodus from Egypt will also be recalled in the Era of the Redemption.²¹

[This opinion requires explanation.] Since the miracles of the Future Redemption will surpass those of the exodus, why will the miracles of the exodus be recalled at that time? As is well known, the explanation (as given in the *maamar* entitled *Kimei Tzeischa* delivered by my revered father-in-law, the Rebbe,²² is that the redemption from Egypt opened the way for all subsequent redemptions (from all the exiles that would follow the Egyptian exile). This also includes the Future Redemption.

[It is true that] the Future Redemption will surpass the redemption [from Egypt. To cite a parallel:] It is well known that the exodus from Egypt was a preparation for the giving of the Torah, as it is written:²³ “When you take the people out of Egypt, you will serve G-d on this mountain.” Now the essential dimension of [the people’s] redemption and freedom came about at the time of the giving of the Torah. For until the giving of the Torah, there was a [Divine] decree preventing the spiritual from descending to the physical and the physical from ascending to the spiritual.²⁴ And thus until the giving of the Torah (even after the exodus from Egypt), the material realms had not truly [experienced] freedom and redemption.²⁵ Nevertheless, at the time of the exodus from Egypt, the potential was granted for the

20. *Yeshayahu* 30:20; see *Tanya*, ch. 36 (p. 46a) and the *maamar* *Ki BiChipazon* cited above.

21. See the *maamar* entitled *Kimei Tzeischa* cited above.

22. The *maamar* released in 5708, sec. 12 (*Sefer HaMaamarim* 5708, p. 164).

23. *Shmos* 3:12. See the commentary of *Rashi* (based on *Shmos Rabbah* 3:4) to that verse.

24. *Shmos Rabbah* 12:3; *Midrash Tanchuma*, *Parshas Va'eira*, sec. 15.

25. [For the very fact that they remained confined within their natural limits implies that they were not yet freed.]

influence will come from the level of *Atik*, and within *Atik* itself, from the inner dimensions of *Atik*.¹²

These [spiritual heights are alluded to in the prophecies which describe] *Mashiach*, saying:¹³ “Behold, My servant shall prosper; he shall become exalted and uplifted, [reaching] very high peaks.” The word מְאֹד [rendered as “very”] (which is used to describe *Mashiach*) refers to the inner dimensions of *Atik*.¹⁴ As the *Pri Eitz Chayim* states,¹⁵ all the Divine influences received in the present era are from the external dimensions of *Atik*, while in the Era of the Redemption, the Divine revelation and influence will come from the inner dimensions of *Atik*.

Despite [these differences], the verse compares the miracles that characterize the Era of the Redemption to the miracles of the exodus as in the simple interpretation of the verse, that the “wonders” which “I will show [the people]” will resemble those of “the days of your exodus from Egypt.” For the exodus from Egypt was also characterized by very elevated revelations, as explained in the series of *maamarim* from the year 5672¹⁶ with regard to the phrase¹⁷ “until the King of kings, the Holy One, blessed be He, Himself, in His glory, revealed Himself to them.” The phrase “Himself, in His glory” refers to very exalted levels. In the exodus from Egypt, however, these levels were revealed as they were encloded in the level of *Malchus*.¹⁸

[This spiritual sequence] is alluded to in the verse:¹⁹ “And G-d skipped over the entrance.” “The entrance” refers to the level of *Malchus*. In the Era of the Redemption, by contrast, these [elevated] levels will be revealed without being encloded [in any

13. *Yeshayahu* 52:13.

14. *Likkutei Torah*, the conclusion of *Shir HaShirim* (p. 51b); *Biurei HaZohar*, *Vayeishev* 23a-b.

15. *Shaar HaKerias Shema*, ch. 15; see *Likkutei Torah*, *loc. cit.*

16. The series of *maamarim* entitled *BeShaah SheHikdimu*, 5672, Vol. II, p. 924; see also *Sefer HaMaamarim* 5672-5676, p. 67.

17. The *Haggadah*, the section beginning *VaYotzieinu* and *Matzah Zu*.

18. *Zohar*, Vol. II, p. 36a; *Likkutei Torah*, *Shir HaShirim* 15a; see the *maamar* entitled *Kimei Tzeischa*, 5708, ch. 11 (*Sefer HaMaamarim* 5708, p. 164a), *et al.*

19. *Shmos* 12:23.

resemble those which accompanied the redemption from Egypt (as in the simple meaning of the verse), there will be a [distinct] advantage to the miracles of the Future Redemption, to the extent that these miracles will be considered wondrous when compared to the miracles of the exodus.

To explain the advantage of the miracles that will characterize the Future Redemption over the miracles of the exodus from Egypt in terms of *Kabbalistic* terminology: It is well known⁸ that to take the Jews out of Egypt, [G-d] had to take them out of the 49 gates of impurity. That is why the days of the Counting of the *Omer* begin directly after the exodus from Egypt, for on each of the days of this Counting, we leave one of the gates of impurity.

The departure from these gates of impurity comes about by drawing down the Gates of *Binah* (“Understanding”). Therefore, the exodus from Egypt is mentioned 50 times in the Torah, corresponding to the 50 Gates of *Binah*.⁹

As is well known, there are several levels of the 50 Gates of *Binah*.¹⁰ [For example, there are] the 50 Gates of *Binah* as they are drawn down into *Malchus*, [as it is said:]¹¹ “From the side of the *Yovel* (i.e., *Binah*), they are drawn to *Malchus*.” On a higher level, [these Gates] exist as they are [all] included in the fiftieth Gate, the level of *Kesser* ([and more particularly,] within *Kesser* itself, the level of *Atik*).

On this basis, we can understand why the miracles that will characterize the Future Redemption will be wondrous when compared to the miracles of the exodus from Egypt. For in the exodus from Egypt, the 50 Gates of *Binah* which were drawn down refer to the level of *Binah* (as the Gates were drawn down through the level of *Malchus*). In the Era of the Redemption, by contrast, the influence will come from the Gates of *Binah* as they are included within *Kesser*.¹² Moreover, within *Kesser* itself, the

8. *Zohar Chadash*, beginning of *Parshas Yisro*; see also *Tikkunei Zohar*, *Tikkun 32*.

9. *Pardes*, *Shaar 13 (Shaar HaShaarim)*, ch. 1. See also the gloss of *Nitzutzei Zohar* to the *Zohar Chadash*, *loc. cit.* (*Miluim* p. 124 ff.).

10. See *Or HaTorah*, *loc. cit.*, sec. 3.

11. *Mikdash Melech* to *Zohar*, Vol. II, p. 40b; cited in *Or HaTorah*, *Bo*, p. 282.

12. *Or HaTorah*, *Nach*, *loc. cit.*

problematic. It is explained in several verses and statements of our Sages⁵ that the Future Redemption will be [unique, being] a complete redemption that will not be followed by exile. This is not true with regard to the exodus from Egypt. Thus the Future Redemption will surpass the Redemption from Egypt. For this reason, according to one opinion, in the Era of the Redemption, we will no longer recall the redemption from Egypt.⁶ And even the opinion which maintains that the redemption from Egypt will be recalled in that Future era⁶ requires a special teaching [to make this known. One may infer that the natural tendency will be to ignore the exodus from Egypt because of the great revelations that will characterize the Future Redemption].

Why then does the verse state: “As in the days of your exodus from Egypt, I will show [the people] wonders,” implying that the advantage of the Future Redemption is that it will be characterized by overt miracles like the exodus? Indeed, the verse indicates that the wonders that characterized the exodus from Egypt are the beginning and the source for the wonders of the Era of the Redemption. This implies that there is an advantage to the exodus from Egypt over the Future Redemption. [How is this possible — and why is the above comparison made — if the Future Redemption will surpass the exodus?]

II The core of the explanation is that there are two interpretations to the verse: “As in the days of your exodus from Egypt, I will show [the people] wonders”:

a) that the Future Redemption will resemble the redemption from Egypt and will be characterized by overt miracles as that redemption was; and

b) that the miracles that will characterize the Future Redemption will be considered wondrous even when compared to the miracles of the exodus from Egypt.⁷ The intent is that although in general the miracles of the Future Redemption will

5. *Yirmeyahu* 16:14-15; *Yeshayahu* 43:18-19; *Berachos* 12b; *Tosafos, Pesachim* 116b, *Mechilta, Shmos* 15:1; see also the *maamar* entitled *Ki BiChipazon Yatzasa* (*Sefer HaMaamarim* 5708, pp. 151-152).

6. *Berachos, loc. cit.*

7. *Pri Eitz Chayim, Shaar Chag HaMatzos*, ch. 7, quoted in *Or HaTorah, loc. cit.*, sec. 8.

מאמר

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות

Maamar

KIMEI TZEISCHA MEI'ERETZ MITZRAYIM
ARENU NIFLAOS

KUNTRES

YUD-ALEF NISSAN, 5747

*(Sefer HaMaamarim Meluket, Vol. II, p. 37ff.)*By the Grace of G-d
Yud-Alef Nissan, 5742כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות
“As in the days of your exodus from Egypt, I
will show [the people] wonders.”¹

As is well known, the *Zohar*² {as explained in the *maamarim* of the Rebbeim³} focuses on the fact that this verse uses the plural form “days.” [It raises the question:] The exodus from Egypt took only one day, [as mentioned in the verse] recalling the exodus:⁴ “So that you will remember the day of your exodus from the land of Egypt”. Why then does the above verse mention “days,” using a plural form?

It is also necessary to understand the meaning of the verse “As in the days of your exodus from Egypt, I will show [the people] wonders.” According to the simple meaning of the verse, the intent is that the Future Redemption, may it come speedily in our days, led by *Mashiach*, will be characterized by overt miracles as was the redemption from Egypt. The comparison is, however,

1. *Michah* 7:15.
2. The inclusions to the *Zohar*, Vol. I, sec. 25; Vol. III, p. 176a.
3. *Or HaTorah, Nach* on this verse, secs. 3 and 7 (pp. 486-487); the *maamar* of this title, 5708 (*Sefer HaMaamarim* 5708, p. 159).
4. *Shmos* 13:3; *Devarim* 16:3.